

CURTEA CONSTITUTIONALA A ROMANIEI
DOSAR NR. 1727A/2023
Termen de judecata: 26 iulie 2023

DOMNULE PRESEDINTE,

Subsemnata GHITA ADINA ELVIRA, cu domiciliul procesual ales la sediul Curtii de Apel Bucuresti, in Splaiul Independentei ner.5, Bucuresti, formulez prezentul

AMICUS CURIAE

In dosarul 1727A/2023 in beneficiul sesizării de neconstituționalitate formulate de Inalta Curte de Casatie si Justitie, solicitand admiterea întregii sesizari si constatarea neconstituționalitatii prevederilor art. I-III, art. XII – XIII si art. XV-XVI din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, precum si anexele 1 si 2 la aceasta pentru motivele ce succed:

IN FAPT, sunt judecator in cadrul Curtii de Apel Bucuresti, fiind numita prin Decretul Presedintelui Romaniei nr. 21 din 17 februarie 2005 pentru numirea unui magistrat, publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 154 din 22 februarie 2005.

Am avut calitatea de avocat incepand cu data de 01.11.1998 si pana la numire.

Ca urmare, la data de 01.11.2023 indeplinesc conditiile de pensionare conform prezentelor prevederi legale.

Potrivit prevederilor art.218 al.2 din Legea 303/2022,

" Art. 218

(1)Judecătorul și procurorul este obligat să depună toate diligențele în vederea finalizării lucrărilor în curs până la data eliberării din funcție prin pensionare.

(2)Judecătorul, procurorul, magistratul-asistent sau personalul de specialitate juridică care intenționează să solicite eliberarea din funcție prin pensionare are obligația de a notifica în scris în acest sens președintele instanței/conducătorul parchetului ori al instituției și, după caz, Consiliul Superior al Magistraturii, cu cel puțin 90 de zile înainte de data prevăzută în cererea acestuia ca fiind cea a eliberării din funcție prin pensionare. Președintele instanței ori conducătorul parchetului/instituției ia măsuri ca, până la data eliberării din funcție prin pensionare, judecătorul sau procurorul să își finalizeze lucrările în curs.", mi-am anuntat intentia de pensionare catre C.S.M si Curtea de Apel Bucuresti.

In situatia in care proiectul de lege criticat intra in vigoare in aceasta forma anterior datei de 01.11.2023, nu ma voi putea pensiona, datorita faptului ca reglementarile legale se schimba brusc din perspectiva condițiilor necesare pensionarii, in ultimele 3 luni inainte de implinirea vechimii de 25 de ani, DUPA declansarea procedurii de pensionare prin anuntarea intentiei de pensionare catre autoritatile competente.

Ca urmare, din perspectiva mea, si a celorlalti colegi aflati in aceeași situatie, si raportat la teoria contractului social, prin schimbarea regulilor legale de aceasta maniera, Statul isi violeaza obligatiile asumate fata de noi de-a lungul timpului, toate formele legii 304/2004 in vigoare incepand cu data republicarii sale si pana la abrogare, precum si legea 304/2022 prevăzând posibilitatea pensionarii anticipate la împlinirea unei vechimi de 25 de ani in profesie, precum si echivalarea ca vechime in profesie a perioadei in care am exercitat profesia de avocat, din perspectiva unui interval de timp situat între un minim de 10 ani si un maxim de nelimitat.

Un compendiu al evoluției prevederilor art. 82 și 86 din Legea 304/2004 de-a lungul timpului este atașat.

Aceste reglementări legale au fost verificate pentru neconstituționalitate, conform listei de decizii ale Curții Constituționale atașate, și au fost stabilite ca fiind constituționale.

În ce mă privește, eu mi-am executat obligațiile față de Statul Român și mi-am exercitat profesia pentru perioada cerută de lege pentru a beneficia de prevederile privind pensionarea anticipată.

Cu toate acestea, Statul Român refuză să își îndeplinească obligațiile sale, în ultimele 3 luni ale acestei perioade schimbând regulile de pensionare și stabilind că nu mai este suficientă îndeplinirea condițiilor legale anterioare, și este necesară agravarea acestora. Și acest lucru în contextul în care, potrivit prevederilor 218 al.2 din legea 304/2022, procedura de pensionare a fost deja declanșată prin anunțarea intenției.

Dacă un cocontractant cu poziție dominantă ar fi făcut acest lucru, instanțele ar fi sancționat atitudinea sa de rea credință și ar fi readus contractul încheiat la situația inițială, cu invalidarea clauzelor abuzive.

În cazul Parlamentului României, Curtea Constituțională a României este chemată, cu prioritate, să sancționeze în mod direct inițiativele legislative care încalcă obligațiile Statului față de cetățenii săi, așa cum au fost ele stabilite prin Constituție, și, în mod indirect, să verifice dacă s-au respectat prevederile Cartei Europene a Drepturilor Omului și a Convenției Europene pentru Drepturile Omului, inclusiv din perspectiva Art. 1 al.1 al Protocolului 1.

ÎN DREPT, textele legale indicate sunt neconstituționale având în vedere următoarele considerente:

1. Potrivit art.15 al.2 din Constituție, legea civilă poate avea efect doar pentru viitor.

În cazul dedus judecării, modalitatea în care, prin proiectul criticat, se schimbă regulile de desfășurare ale unei proceduri deja declanșate în baza prevederilor art. 218 al.2 din legea 304/2022, deci în derulare la apariția noii legi, are efect pentru trecut, schimbând rezultatul acestei proceduri față de cel care s-ar fi obținut dacă s-ar fi menținut regulile de drept existente la data declanșării sale și încălcând, în consecință, prevederile art. 15 din Constituție.

Așa cum s-a specificat în mod repetat, dreptul la pensie de serviciu a magistratilor a fost recunoscut prin forma republicată a Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, apoi prin forma inițială a Legii 303/2004 și s-a consolidat la prima republicare a Legii 303/2004, acordarea pensiei de serviciu realizându-se în mod constant la împlinirea a 25 de ani vechime în magistratură.

De asemenea, prin diferitele forme ale Legii 304/2004 republicate s-a stabilit că, la calcularea perioadei de 25 de ani, se putea lua în considerare și o perioadă în care judecătorul sau procurorul a exercitat profesia de avocat, această perioadă variind între nelimitat și maxim 10 ani.

În prezent, Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor reglementează la art. 211 alin. (1) că „judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională și personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, indiferent de vârstă, cu o vechime de cel puțin 25 de ani în funcțiile de judecător, procuror, judecător de la Curtea Constituțională, magistrat-asistent la Înalta Curte de Casație și Justiție și la Curtea Constituțională, personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, judecător financiar, procuror financiar sau consilier de conturi de la secția jurisdicțională a Curții de Conturi, avocat, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, grefier cu studii superioare juridice, consilier juridic sau jurisconsult se pot pensiona la cerere și pot beneficia de o pensie de serviciu în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de

indemnizația de încadrare brută lunară și sporurile avute în ultima lună de activitate înainte de data pensionării'.

Asadar, de peste 25 ani, principiile de reglementare a pensiei de serviciu a judecătorilor și procurorilor, sub aspectul condițiilor de pensionare și a modului de calcul al pensiei sunt păstrate neschimbate, generații de magistrați desfășurându-și activitatea sub imperiul lor, și întregul corp profesional actual intrând în activitate sub imperiul lor.

Asa cum se reține și în avizul Consiliului Legislativ, referitor la prevederile „cuprinse la art. I, precum și la art. II și III, semnalăm necesitatea reanalizării și reformulării soluțiilor propuse, astfel încât acestea să nu fie susceptibile să aducă atingere mai multor principii, drepturi sau prevederi constituționale, din Convenția Europeană a Drepturilor Omului sau din Tratatul privind Uniunea Europeană.

Precizăm că, printre valorile pe care se întemeiază Uniunea Europeană, comune tuturor statelor membre, prevăzute la art. 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană, sunt de menționat: respectarea egalității, a statului de drept și a drepturilor omului, astfel încât nicio reglementare națională nu poate fi adoptată cu nesocotirea acestor valori.

Cu titlu preliminar, în contextul analizei respectării dreptului fundamental la egalitate de tratament (a principiului nediscriminării), din formulările soluțiilor propuse în proiect, constatăm următoarele:

a) din ansamblul proiectului rezultă că numai pensiile în plată ale magistraților vor fi supuse recalculării - a se vedea art. III nefiind prevăzută o asemenea recalculare pentru celelalte categorii de beneficiari de pensii de serviciu și nici tuturor beneficiarilor de pensii de serviciu acordate în cuantumul prevăzut pentru magistrați sau prin asimilare cu magistrații (spre exemplu, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor);

b) reconfigurarea regimului juridic aplicabil pensiilor de serviciu, vizează în privința categoriilor de personal de la art. VIII, condițiile de pensionare, baza de calcul și cuantumul pensiei, pe când în cazul categoriilor beneficiare ale Legii nr. 223/2015, vizează exclusiv baza de calcul, diferența de tratament între diferiții beneficiari de pensii de serviciu nefiind justificată în Expunerea de motive .

6.1. Pentru asigurarea respectării prevederilor art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală, sub aspectul principiului securității juridice și al speranței legitime, a principiului constituțional al legalității, consacrat la art. I alin. (5), a principiului neretroactivității prevăzut la art. 15 alin. (2), a principiului nediscriminării, precum pentru garantarea independenței judecătorilor, prevăzută la art. 124 alin. (3) din Constituție, propunem reconsiderarea și reformularea art. I pct. 1, pct. 3, 4 - 6 și a art. II, având în vedere rațiunile și coordonatele de mai jos.

Curtea Constituțională statuează la paragraful nr. 19 din Decizia nr. 328/2020 că principiul speranței legitime este indisolubil legat de statul de drept. În virtutea acestui principiu, organele statului sunt obligate să acționeze în conformitate cu dispozițiile legale și să respecte speranțele legitime întemeiate pe prevederile legale în vigoare, indivizii putând conta pe previzibilitatea normelor legal adoptate și fiind astfel în măsură să își planifice viitorul în contextul drepturilor conferite de aceste dispoziții. Desigur, acest principiu nu împiedică statul să facă schimbări legislative, însă îi impune obligația ca, ori de câte ori o face, să mențină o balanță rezonabilă între încrederea indivizilor în prevederile legale existente și interesele pentru a căror satisfacere operează modificarea cadrului legal.

În virtutea principiului speranței legitime, titularii unor drepturi prezente sau viitoare (la care au vocație) au un drept la continuitatea acțiunii statale, astfel încât statul să nu încalce încrederea legitimă a persoanelor în stabilitatea și continuitatea acțiunilor lor, fiind încurajate să-și planifice acțiunile pe termen scurt, dar și pe termen lung, prin raportare la propriile persoane și familii și determinând o anumită conduită în gestionarea bunurilor lor prezente și viitoare.

La par. 114, în Decizia nr. 900/2020, Curtea a reținut că „legiuitorul are libertatea să stabilească drepturile de asigurări sociale convenite, condițiile și criteriile de acordare a acestora, modul de calcul și cuantumul lor valoric, în raport cu posibilitățile create prin resursele financiare disponibile, și să le modifice în concordanță cu schimbările ce se produc în resursele economico financiare ale statului. Astfel, este la aprecierea legiuitorului reglementarea condițiilor și a criteriilor necesar a fi îndeplinite pentru a beneficia de o categorie de pensie sau alta, cu condiția de a nu încălca exigențele constituționale și de a respecta o condiție de rezonabilitate în stabilirea condițiilor de pensionare - est modus in rebus (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 820 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.39 din 18 ianuarie 2007, și Decizia nr.680 din 26 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.566 din 9 august 2012)”.

Având în vedere acțiunea recunoscută de Curtea Constituțională pentru principiul așteptării legitime, formă a principiului securității juridice, conturat jurisprudențial de aceeași curte ca decurgând din principiul general al legalității și al statului de drept, semnalăm că textele propuse pentru art. I pct. 1, 3, 4 și 6 și pentru art. II sunt predictibile doar pentru persoanele care vor intra în sistemul judecătoresc sau al instituțiilor asimilate sub aspectul regimului pensiilor de serviciu, începând cu data intrării în vigoare a legii.

Pentru persoanele aflate deja în funcție în aceste sisteme, intervențiile asupra soluțiilor legislative în vigoare, care confirmă regimul juridic instituit în urmă cu 18 de ani prin Legea nr. 303/2004, vor fi de natură să aducă atingere principiului securității juridice, al neretroactivității și al nediscriminării, deoarece prin textele preconizate pentru art. I pct. 1 referitor la art. 211 alin. (1), pct. 3 referitor la abrogarea alin. (2) al art. 211 din Legea nr. 303/2022, pentru art. II și III se intervine atât asupra cuantumului pensiei (chiar și asupra cuantumului pensiei aflate în plată), cât și asupra condițiilor de pensionare.

Astfel, prin stabilirea la art. 211 alin. (1) a condiției vechimii de 25 de ani, realizată exclusiv în funcțiile prevăzute, persoanele pentru care în prezent este recunoscută ca fiind vechime în magistratură vechimea juridică realizată prin exercitarea unei alte profesii juridice, și care, la momentul de față reprezintă un procent foarte mare în instanțe, parchete sau în sistemele unde activează, se află în situația în care, total imprevizibil, dată fiind consecvența legislativă din ultimii 18 de ani, nu le va mai fi asimilată vechimea juridică realizată prin exercitarea altor profesii, etapizarea prevăzută la alin. II întinzându-se pe perioadă foarte scurtă și creând, de asemenea, discriminări, chiar între persoanele care aveau vechime juridică în alte profesii, la data admiterii în magistratură sau a ocupării funcțiilor menționate la art. 211 alin. (1).

Justificarea acordării pensiei de serviciu doar pentru judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații- asistenți de la înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională care au o anumită vechime doar în aceste funcții este, în mare măsură, corectă și corespunde celor statuate de Curtea Constituțională, dar poate fi aplicată numai pentru viitor și numai pentru persoanele care vor accede la aceste funcții după intrarea în vigoare a legii, altfel beneficiul pensiei de serviciu va fi doar iluzoriu pentru anumite persoane care au avut o așteptare legitimă, dată fiind speranța de viață și degradarea capacității fizice și intelectuale după o anumită vârstă.

Orice modificare în regimul pensiilor de serviciu referitoare la categoriile care nu realizează deloc sau realizează doar o anumită perioadă activități jurisdicționale, va trebui să fie promovată cu respectarea principiului neretroactivității, iar pentru respectarea principiului așteptării legitime, să privească doar persoanele care ocupă aceste funcții după intrarea în vigoare a legii.

În acest context, semnalăm că în Decizia nr. 900/2020 Curtea Constituțională a statuat la paragraful 150 (reiterând cele reținute în Decizia nr. 262/2016 la paragraful 47), „în ceea ce privește categoria personalului de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor că,

„deși aceasta este supusă aceluiași regim juridic ca judecătorii și procurorii, beneficiind de statutul special reglementat prin Legea nr. 303/2004, prin atribuțiile deținute, această categorie nu îndeplinește competențe jurisdicționale

De asemenea, la paragraful 154 s-a reținut că atât Constituția, cât și jurisprudența Curții Constituționale care dezvoltă principiul independenței justiției consacrat de art. 124 alin. (3) și art. 145 din Legea fundamentală garantează doar pensiile de serviciu ale celor care au exercitat calitatea de judecător, judecător la Curtea Constituțională, procuror sau de magistrat-asistent la înalta Curte de Casație și Justiție sau la Curtea Constituțională întreaga perioadă impusă de lege, deci care au avut o carieră în respectivele profesii, nicidecum pensiile de serviciu ale altor categorii profesionale, asimilate sau cu vechime asimilată, conform dispozițiilor legale în vigoare în măsura în care, prin prezentul proiect, va fi recunoscută ca vechime în magistratură sau în funcții asimilate judecătorilor sau procurorilor, vechimea realizată de personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, de personalul care, pentru anumite perioade, nu exercită efectiv funcțiile de judecător, procuror, judecător la Curtea Constituțională, magistrat-asistent la înalta Curte de Casație și Justiție și la Curtea Constituțională sau de alte persoane care nu desfășoară activități ce presupun înfăptuirea justiției, iar persoanelor care au realizat vechime juridică în alte profesii, anterior dobândirii statutului de magistrat, nu le va fi recunoscută acea perioadă ca asimilată vechimii în funcția de magistrat reglementarea va fi discriminatorie, deoarece nu există o rațiune obiectivă de acordare a unui tratament diferențiat pentru ultimele persoane.

Un argument în plus vizează perioada în care persoana a avut calitatea de auditor de justiție - 2 ani, în prezent considerată, potrivit art. 27 alin. (8) din Legea nr. 303/2022, vechime în funcția de judecător sau procuror, deși în această perioadă, persoana este un simplu cursant/auditor, neparticipând la înfăptuirea justiției. Mai mult chiar, statul investește în formarea, asigurarea cazării și a meselor auditorilor de justiție, plătindu-le și o indemnizație lunară în cuantumul unui judecător stagiar, pe când în pregătirea și dobândirea experienței profesionale de către un judecător financiar, procuror financiar sau consilier de conturi la secția jurisdicțională a Curții de Conturi, avocat, notar, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, grefier cu studii superioare juridice, consilier juridic sau jurisconsult, prevăzuți în prezent la art. 211 alin. (1), dar și a celorlalte persoane prevăzute la art. 63 alin. (1), bugetul de stat nu a suportat nici un efort financiar.

Prin urmare, propunem reconsiderarea și completarea textelor propuse la art. I, pentru art. 211 alin. (I) și (3), precum și eliminarea art. II, care, în actuala redactare generează discriminări între magistrații beneficiari ai dispozițiilor legale în vigoare până în acest moment, prin faptul că stabilesc ex abrupto și în mod arbitrar condiții de vechime minimă îndeplinită numai în funcțiile de judecător, procuror, judecător de la Curtea Constituțională, magistrat-asistent de la înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională și ca personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor.

Se observă că magistrații sunt împărțiți în două categorii: cei care au fost numiți definitiv în magistratură pe baza vechimii de cel puțin 5 ani în alte profesii juridice și cei numiți ca urmare a absolvirii Institutului Național al Magistraturii și promovării examenului de definitivat, după ce au fost stagieri. Trebuie avut în vedere faptul că ambele categorii supuse aceluiași, tip de procedură de selecție, de lungă durată, cu probe variate și dificile, la care candidații se supun în considerarea promisiunii pe care statul, prin legislația în vigoare, menținută în această formă de mai mult de 18 de ani, o face candidatului care va promova și examenul, ca prin dobândirea statutului de magistrat, în mod corelativ obligațiilor, interdicțiilor și incompatibilităților stabilite, să ofere și garanții corespunzătoare de independență, incluzând independența economică, constând în acordarea unui salariu și a unei pensii adecvate restricțiilor și obligațiilor impuse.

(.....)

6.2. Prevederile propuse pentru art. I, II și III sunt susceptibile să aducă atingere principiului neretroactivității, consacrat de art. 15 alin.(2) din Constituție.

Analizând acest aspect nu achiesăm la punctul de vedere exprimat în avizul Consiliului Superior al Magistraturii, pentru considerentele expuse mai jos.

Argumentele extrase din Deciziile 1284 și 1285/2011 (invocate de CSM) nu se referă la pensiile de serviciu ale magistraților, ci la pensiile de serviciu ale personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și la pensiile de serviciu ale deputaților și senatorilor, în contextul apariției unei noi reglementări generale în materia pensiilor și al lipsei protecției constituționale ce decurge din garanția independenței justiției.

Precizăm că în Cauza Frimu contra României, citată de CSM (Cauzele conexate nr. 45.312/11, nr. 45.581/11, nr. 45.583/11, 45.587/11 și nr.45.588/11 - Ana Maria Frimu, Judita Vilma Timarf Edita Tanko, Maria Molnar și Lucia Ghețu împotriva României) y reclamantele erau personalul auxiliar al parchetelor și tribunalelor, nu magistrați, iar în hotărârea publicată în Monitorul Oficial nr. 870 din 20 decembrie 2012. sunt reținute următoarele: „23. în ceea ce privește partea suplimentară asigurată de bugetul statului, Curtea Constituțională a considerat că aceasta nu constituia un drept dobândit, ci că depindea de existența resurselor financiare și de alegerile economice și sociale ale statului în perioada de criză economică” și „25. în cele din urmă, în ceea ce privește pensiile magistraților, Curtea Constituțională a considerat că menținerea integrală a pensiei de serviciu era necesară pentru a le asigura un nivel de viață decent și, în consecință, pentru a păstra independența și imparțialitatea justiției”.

Chiar dacă la par.40 Curtea Europeană a Drepturilor Omului „amintește că dacă art. 1 din Protocolul nr. 1 garantează plata prestațiilor sociale pentru persoanele care au plătit contribuții la o casă de asigurări, acesta nu ar putea fi interpretat ca dând dreptul la o pensie de o valoare determinată”, acest text nu este aplicabil pensiilor de serviciu ale magistraților, pentru argumentul expus în Decizia Curții Constituționale nr. 153 din 6 mai 2020. „nivelul adecvat al remunerării și al cuantumului pensiilor magistraților reprezintă o compensație parțială a lipsei unor drepturi fundamentale, din categoria drepturilor exclusiv politice (dreptul de a fi aleși în Camera Deputaților, Senat, în funcția de Președinte al României ori în organele administrației locale, precum și dreptul de a fi aleși în Parlamentul European) și a drepturilor social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție, funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, o dispoziție similară fiind prevăzută în privința procurorilor de art 132 alin. (2) din Constituție]. Acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor. (. . .), stabilirea nivelului pensiei ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de magistrat, care privesc întreaga durată a carierei acestuia”.

Curtea Constituțională a reținut în Deciziile nr. 18/1999, 112/1999, 58/2002, și 2/2003, că „pentru a exista retroactivitate ar fi trebuit ca între cele două prevederi să fie o deosebire, iar noua reglementare să se aplice situațiilor juridice anterioare intrării sale în vigoare”.

În Decizia nr. 56/2014. Curtea Constituțională a statuat că „premisele analizării dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Constituție este existența unui conflict real de legi în timp, și anume legea nouă să aibă un caracter novator, astfel încât noile reguli să fie susceptibile să se aplice situațiilor constituite înainte de intrarea ei în vigoare, în baza legii vechi și că în cazul în care noua reglementare nu are caracter novator, „conflictul în timp între legea nouă și legea veche este doar unul aparent.

Observăm că prezentul proiect de lege impune noi reguli cu privire atât la condițiile de acordare a pensiei de serviciu, cât și cu privire la cuantumul pensiei de serviciu dobândite

înainte de intrarea ei în vigoare, în temeiul legii vechi, aflate în plată. Prin urmare, în lumina jurisprudenței Curții Constituționale, există un conflict real de legi în timp, conflict care nu poate fi soluționat decât aplicând dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție care consacra principiul neretroactivității legii.

În Decizia nr. 73/1995 s-a statuat de către Curtea Constituțională, că „Soluționarea conflictului legilor în timp face necesară diferențierea dreptului subiectiv, constituit sub imperiul legii anterioare; de cel născut potrivit legii posterioare; aceasta din urma lege nu poate, fără a avea caracter retroactiv, sa aducă atingere modalității în care legea anterioară a constituit dreptul respectiv, modalitate guvernata de principiul *tempus regit actum*”.

Din punctul de vedere al rezolvării conflictului de legi în timp, prin determinarea legii aplicabile situațiilor juridice și efectelor acestora atunci când intervin reglementări succesive, situația juridică născută în temeiul legii vechi constă în dobândirea dreptului la pensia de serviciu, prin îndeplinirea condițiilor de pensionare prevăzute de legea veche și prin acordarea cuantumului prevăzut de aceasta. Stabilirea și acordarea dreptului la pensie se fac în temeiul legii în vigoare în momentul înscrierii la pensie. Legea în vigoare la data înscrierii la pensie (legea veche pentru deciziile aflate în plată la data intrării în vigoare a legii noi) se aplică asupra tuturor elementelor dreptului la pensie (condiții de acordare, quantum, bază de calcul, formulă de calcul).

Din perspectiva distincției teoretice între situații juridice epuizate prin însuși faptul constituirii lor (*facta praeterita*), situații juridice aflate în derulare (*facta pendentia*) sau efectele juridice ale unor asemenea situații ce intervin sau urmează să intervină (*facta futura*), dobândirea dreptului la pensia de serviciu, prin emiterea deciziei de pensionare, în temeiul legii vechi, constituie o *facta praeterita*, legea nouă neputând modifica nici condițiile legale de dobândire a dreptului la pensie, nici diminua cuantumul acesteia. Astfel, prin Deciziile nr. 1284/2011 și nr. 1285/2011, Curtea a reținut că ceea ce se subsumează, în mod evident, conceptului de *facta praeterita* este dobândirea calității de pensionar.

Prin Decizia nr. 375/2005, Curtea Constituțională a statuat că în temeiul prevederilor art. 47 alin. (2) din Constituție, legiuitorul are dreptul și obligația să stabilească criteriile și condițiile concrete ale exercitării dreptului la pensie, inclusiv modul de calcul și de actualizare a cuantumului pensiei. Noile reglementări „/» pot fi aplicate cu efecte retroactive, respectiv, în privința cuantumului pensiilor anterior stabilite, ci numai pentru viitor începând cu data intrării lor în vigoare”

Totodată, prin Decizia nr. 55/2000. Curtea Constituțională a statuat că „legea care dispune revizuirea drepturilor acordate prin acte emise anterior intrării în vigoare a acesteia are caracter retroactiv”.

Cât privește teoria drepturilor câștigate în domeniul pensiilor, prin Decizia nr. 874/2010. Curtea Constituțională a reținut: „Cuantumul pensiei, stabilit potrivit principiului contributivității, se constituie într-un drept câștigat, astfel încât diminuarea acesteia nu poate fi acceptată nici măcar cu caracter temporar. Prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana în cauză, practic, și-a câștigat dreptul de a primi o pensie în cuantum rezultat prin aplicarea principiului contributivității; astfel, contributivitatea, ca principiu, este de esență dreptului la pensie, iar derogările, chiar și temporare, referitoare la obligația statului de a plăti cuantumul pensiei rezultat în urma aplicării acestui principiu afectează substanța dreptului la pensie.

Așadar, indiferent de tipul de pensie, din perspectiva regulilor constituționale ale aplicării legii în timp, legea în vigoare la data înscrierii la pensie se aplică tuturor elementelor dreptului la pensie, iar dobândirea dreptului la pensie în temeiul legii vechi constituie o *facta praeterita*, legea nouă neputând modifica niciun element al pensiei de serviciu.

În schimb, dacă cererea de pensionare este depusă după intrarea în vigoare a legii noi, această situație constituie o *facta pendentia*, caz în care se aplică legea nouă, cu condiția

respectării jurisprudenței Curții Constituționale, potrivit căreia impunerea de reguli și obligații noi fără reglementarea unui termen adecvat care să permită subiectului de drept să răspundă noilor cerințe legislative reprezintă o încălcare a exigențelor constituționale sub aspectul principiului securității juridice și a principiului încrederii legitime care impune limitarea posibilităților de modificare a normelor juridice și stabilitatea regulilor instituite prin acestea (Decizia nr. 26/2012 și Decizia nr. 56/2014).

În același sens este și par. 114 din Decizia nr. 900/2020: „legiuitorul are libertatea să stabilească drepturile de asigurări sociale convenite, condițiile și criteriile de acordare a acestora, modul de calcul și quantumul lor valoric, în raport cu posibilitățile create prin resursele financiare disponibile, și să le modifice în concordanță cu schimbările ce se produc în resursele economico-financiare ale statului. Astfel, este la aprecierea legiuitorului reglementarea condițiilor și a criteriilor necesar a fi îndeplinite pentru a beneficia de o categorie de pensie sau alta, cu condiția de a nu încălca exigențele constituționale și de a respecta o condiție de rezonabilitate în stabilirea condițiilor de pensionare”.

Având în vedere existența prevederilor legale stabile la nivelul legislației primare (atât la momentul intrării în profesie, cât și pe parcursul carierei judecătorilor și procurorilor) și jurisprudența constantă a instanței de contencios constituțional în această materie, magistratii beneficiază, în privința pensiei de serviciu și a condițiilor de acordare a acesteia, de o așteptare legitimă, în sensul de bun protejat de Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât în mod constant că și o prestație socială la un regim necontributiv ar putea constitui un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. Totodată, legislația care prevede plata unei pensii pentru limita de vârstă, condiționată sau nu de contribuții, generează un drept patrimonial care se încadrează în domeniul de aplicare al acestui articol, pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale.

Dat fiind că pe tot parcursul carierei beneficiarii mai sus amintiți au avut un statut sever și restrictiv și s-au supus tuturor rigorilor specifice profesiei, inclusiv interdicției exercitării unor drepturi fundamentale și incompatibilităților stabilite la nivel constituțional și legal, aceștia au o speranță legitimă, care constituie un „bun” din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1, ca vor beneficia de pensia de serviciu în condițiile de reglementare existente la momentul la care au ales să se supună acestor rigori sau, în orice caz, în condiții care să nu difere în mod substanțial.

În raport de aceste premise, consider că măsurile adoptate prin legea criticată se constituie și într-o ingerință gravă asupra speranței legitime a beneficiarilor dreptului la pensia de serviciu, astfel cum aceasta este reglementată în prezent prin Legea nr. 303/2022.

De altfel, în acest sens sunt și argumentele din avizul Consiliului Legislativ: „6.3. Textul propus pentru art. III este susceptibil să aducă atingere și prevederilor referitoare la dreptul de proprietate, din Constituție și din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În raport cu dispozițiile art. 44 din Constituție și cu prevederile art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit interpretării pe care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a dat-o art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, pensiile de serviciu aflate în plată pot fi încadrate, în noțiunea de „bun”, aceasta înglobând „orice interes al unei persoane de drept privat ce are o valoare economică, astfel că dreptul la pensie poate fi asimilat unui drept de proprietate, iar pensia unui bun proprietate privată” (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 871/2010, care la paragraful 1.2, trimite la aspectele reținute de celor reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza Buchen contra Republicii Ceha - 2002; Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 aprilie 2006, pronunțată în Cauza Stec și alții împotriva Marii Britanii, Hotărârea din 28 aprilie 2009, pronunțată în Cauza

Rasmussen împotriva Poloniei, și Hotărârea din 12 octombrie 2004, pronunțată în Cauza Kjartan Asmundsson împotriva Islandei).

În plus, menționăm că „în hotărârea Koua Poirrez împotriva Franței (nr. 40892/98, CEDO 2003-X), Curtea a refuzat să diferențieze între prestațiile sociale contributive și cele noncontributive, constatând aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 în cazul acestora din urmă și, în consecință, o încălcare a art. 14 din convenție” .

De asemenea, în Decizia de respingere a înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 29 din 12 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 925 din 27 decembrie 2011, pronunțată în procedura recursului în interesul legii, s-au reținut următoarele: „în mod corect instanțele au constatat că pensiile de serviciu, stabilite în temeiul actelor normative speciale în baza cărora cei vizați le încasau, reprezintă un «interes patrimonial» ce intră în sfera de protecție a art. I din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, atât sub aspectul părții contributive (partea achitată de la bugetul asigurărilor sociale de stat), cât și sub aspectul părții necontributive (care se suportă de la bugetul de stat)”. Prin urmare, devine evident că, în raport cu lipsa unei justificări rezonabile a măsurii, instituirea acesteia este de natură să genereze o încălcare și a prevederilor art. 1 din Protocolul 1 la Convenție.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în Cauza Buchen împotriva Cehiei (2006) că limitarea nejustificată a unui drept recunoscut magistratului, cum ar fi o pensie de serviciu, drept nesocotit ulterior, fără a exista o justificare obiectivă și rezonabilă pentru o asemenea îngrădire, constituie o privare de proprietate în sensul art. I paragraful 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO, dar și o discriminare în sensul art 14 din Constituție și art. 1 din Protocolul nr. 12”.

De asemenea, Curtea de Justiție a Comunității Economice Europene, în Cauza 5849/1972 (Muller c. Austriei), a reținut expres că „o reducere substanțială a nivelului pensiei ar putea fi considerată ca afectând substanța dreptului de proprietate și chiar a dreptului de a rămâne beneficiar al sistemului de asigurare de bătrânețe”.

6.4. Măsurile preconizate la art. I pct. 1, 3, 4 și 6, art. II și art. III sunt de natură să aducă atingere, prin modificarea intempestivă a condițiilor de pensionare și a cuantumului pensiei cuvenit sau aflat în plată, nu doar principiului neretroactivității legii, principiului speranței legitime și principiului (teoriei) drepturilor câștigate, ci și prevederilor constituționale referitoare la independența justiției - art. 124 alin. (3) -, în componenta independenței economice a judecătorului (salarii și pensii).

Referitor la acest aspect sunt relevante cele statuate de Curtea Constituțională în Decizia nr. 900/2020, la par. 144: „Independența justiției este o valoare fundamentală a statului de drept, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială, a statului de drept. Garanția asigurării independenței judecătorilor în componenta sa economică implică nu doar remunerarea la un nivel înalt a muncii acestora, ci și oferirea ulterior încetării activității acestora a unui nivel al pensiei cât mai apropiat de cel al salariului avut înainte de pensionare în acest sens fiind prevederile bine cunoscute ale unei serii de recomandări și avize ale organismelor internaționale cu preocupări în domeniul justiției. Independența financiară a judecătorului - componentă indubitabilă a independenței judecătorului, ca esență a conceptului de „tribunal independent” consacrat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a fost afirmată și reafirmată în documentele internaționale ale căror prevederi nu pot fi ignorate, având în vedere angajamentele luate de statul român. Aceste documente internaționale au fost luate deja în considerare de Curtea Constituțională, în fundamentarea deciziilor sale referitoare la exigențele izvorâte din dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituția României. Se impun a fi menționate Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, și Decizia nr. 153 din 6 mai 2020, în cuprinsul cărora instanța constituțională a realizat o amplă analiză a modului în care documentele internaționale

trebuie privite, inclusiv din perspectiva prevederilor art. 11 și art. 20 din Constituție. Curtea Constituțională a statuat, la nivel de principiu constituțional, o obligație în sarcina Parlamentului României de a «legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție».

În Decizia Curții Constituționale nr. 153/2020, s-a statuat că „reglementarea drepturilor magistraților, între care și dreptul la pensie, privește statutul profesiilor respective, subsumat garanțiilor de independență a justiției, precum și, cât privește procurorii rolului constituțional al Ministerului Public” (la par. 71) și că preocuparea organismelor care le-au adoptat de a se promova independența și imparțialitatea judecătorilor [...], în acest context, o importanță deosebită” având-o măsurile preconizate pentru asigurarea unui statut a unei remunerații și a pensiei adecvate pentru magistrați, precum și a garantării prin lege a acestora” (la par. 101).

În Decizia Curții Constituționale nr. 873/2010 s-a reținut că: în același sens, Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor prevede, în concluziile sale, că remunerarea judecătorilor trebuie să fie corespunzătoare cu rolul și responsabilitățile acestora și trebuie să asigure în mod adecvat plata concediilor medicale și a pensiei. Ea trebuie protejată prin prevederi legale specifice împotriva diminuărilor și trebuie să existe prevederi privind mărirea salariilor în raport cu creșterea prețurilor

În Decizia nr. 873/2010 și Decizia nr.900/2020, Curtea Constituțională a precizat că „statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzută de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală”

De asemenea, Curtea de Justiție a Comunității Europene, în Cauza 224/01/2003 (Kobler c. Austriei) a statuat că „indemnizația de vechime în specialitate (ca și pensia de serviciu) constituie o primă de loialitate cu titlu de recompensă, dar, mai ales, cu efect compensator al privațiunilor, îngrădirilor și incompatibilităților suferite pe toată durata exercitării profesiei, iar nesocotirea acestei jurisprudențe în materie constituie o încălcare gravă a dreptului U.E

Așadar, întrucât sistemul pensiilor de serviciu ale magistraților este urmarea punerii în aplicare a unor prevederi legale în vigoare și nedecarate neconstituționale, dacă se urmărește reconfigurarea acestuia, soluțiile propuse trebuie conturate astfel încât să nu aducă atingere principiilor nediscriminării, securității juridice, așteptării legitime, neretroactivității, independenței magistraților și dreptului de proprietate.

6.5.În plus, soluțiile trebuie reconsiderate și fundamentate în mod corespunzător, astfel încât să nu poată fi lovite de un alt viciu de constituționalitate referitor la încălcarea principiului legalității prevăzută la art.1 alin. (5) din Legea fundamentală, sub aspectul insecurității juridice pe care o poate genera adoptarea unor noi soluții legislative, după o perioadă foarte scurtă de când a început să producă efecte actul de bază, dat fiind că Legea nr. 303/2022 a intrat în vigoare, cu unele excepții, la data de 16 decembrie 2022. ”

2. De asemenea, proiectul criticat încalca prevederile art. 1 al.3 - 5 din Constituție.

Astfel, potrivit art.8 din legea 24/2000, „ Art. 8: Forma de redactare a actelor normative

(1)Proiectele de legi, propunerile legislative și celelalte proiecte de acte normative se redactează în forma prescriptivă proprie normelor juridice.

(2)Prin modul de exprimare actul normativ trebuie să asigure dispozițiilor sale un caracter obligatoriu.

(3) Dispozițiile cuprinse în actul normativ pot fi, după caz, imperative, supletive, permise, alternative, derogatorii, facultative, tranzitorii, temporare, de recomandare sau altele asemenea; aceste situații trebuie să rezulte expres din redactarea normelor.

(4) Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce. Nu se folosesc termeni cu încărcătură afectivă. Forma și estetica exprimării nu trebuie să prejudicieze stilul juridic, precizia și claritatea dispozițiilor.”, potrivit art. 39 din același act normativ „, Art. 39: Referirea la alt act normativ

(1) Referirea într-un act normativ la alt act normativ se face prin precizarea categoriei juridice a acestuia, a numărului său, a titlului și a datei publicării celui act sau numai a categoriei juridice și a numărului, dacă astfel orice confuzie este exclusă.

(2) Referirea la un tratat internațional trebuie să cuprindă atât denumirea completă a acestuia, cât și a actului de ratificare sau de aprobare.” și potrivit art. 65 din Legea 24/2000:

„Art. 65: Condițiile de formă și de fond ale abrogării

(1) Abrogarea poate fi dispusă, de regulă, printr-o dispoziție distinctă în finalul unui act normativ care reglementează o anumită problemă, dacă aceasta afectează dispoziții normative anterioare, conexe cu ultima reglementare.

(2) În cadrul operațiunilor de sistematizare și unificare a legislației se pot elabora și adopta acte normative de abrogare distincte, având ca obiect exclusiv abrogarea mai multor acte normative.

(3) În vederea abrogării, dispozițiile normative vizate trebuie determinate expres, începând cu legile și apoi cu celelalte acte normative, prin menționarea tuturor datelor de identificare a acestora.”

De asemenea, potrivit art. 10 din același act normativ:

„ Art. 10: Avizul Consiliului Legislativ

(1) Avizul Consiliului Legislativ se formulează și se transmite în scris. El poate fi favorabil, favorabil cu obiecții sau propuneri ori negativ.

(2) Avizele favorabile care cuprind obiecții sau propuneri, precum și cele negative se motivează și pot fi însoțite de documentele sau de informațiile pe care se sprijină.

(3) Avizul Consiliului Legislativ este un aviz de specialitate și are caracter consultativ.

(4) Observațiile și propunerile Consiliului Legislativ privind respectarea normelor de tehnică legislativă vor fi avute în vedere la definitivarea proiectului de act normativ. Neacceptarea acestora trebuie motivată în cuprinsul actului de prezentare a proiectului sau într-o notă însoțitoare.”

În cazul dedus judecării instanței de contencios constituțional, observațiile și propunerile din avizul Consiliului Legislativ nu au fost luate în seamă de legiuitor, nici cele de fond, nici cele privind tehnica legislativă, deși acestea din urmă erau obligatorii, iar nerespectarea lor trebuia motivată.

De asemenea, nu s-a solicitat un nou aviz al Consiliului Legislativ, deși forma legii ulterioară votului din Camera Deputaților era fundamental diferită de cea propusă inițial și fata de care s-a exprimat avizul inițial, și deși s-a dispus retrimiteră legii în Senat pentru respectarea principiului bicameralismului.

Cum aceasta retrimiteră a fost necesară, practic era necesară și solicitarea unui nou aviz al Consiliului Legislativ.

În ce privește normele de tehnică legislativă, suplimentar aspectelor sesizate de Înalta Curte de Casație și Justiție se impun a se indica prevederile art. XIII al. 4 din proiectul de lege, care statuează "Orice prevederi contrare se abrogă", text normativ aflat în directă contradicție cu prevederile art. 1 al. 3 și 5 din Constituție care impun, așa cum arată prevederile art. 39 și, mai ales, ale art. 65 al. 3 din legea 24/2000, ca, **(3) În vederea abrogării, dispozițiile normative vizate trebuie determinate expres, începând cu legile și apoi cu celelalte acte normative, prin menționarea tuturor datelor de identificare a acestora.**

Un aspect suplimentar îl constituie și situația persoanelor prevăzute la art. XIII al.5 din lege ulterior datei de 2028. Ce se întâmplă cu această categorie de pensionari? De ce fel de pensie beneficiază? Este această pensie temporară sau este supusă modificării ulterior anului 2028? Răspunsul ar trebui să fie clar în cadrul actului normativ criticat, însă nu se poate determina prin prisma acestuia.

De asemenea, în ce privește prevederile art. XII din lege, nu se poate determina care instituții trebuie să elaboreze normele metodologice de aplicare a legii.

În contextul în care proiectul de lege reglementează situația mai multor categorii profesionale, lipsa nominalizării instituțiilor abilitate să emită norme metodologice creează un vid legislativ și o reală imposibilitate de punere în aplicare a legii. Or, instituțiile care vor emite normele metodologice nu pot fi „abilitate” în acest sens pe cale administrativă.

În aplicarea legii, atât autoritățile publice, cât și instanțele, vor trebui să creeze norme administrative / judiciare care să completeze vidul de reglementare incident la nivel de legislație primară, aspect complet interzis constituțional de principiul separației puterilor în stat.

De asemenea, în analiza sesizării de neconstituționalitate care constituie obiectul investirii, vă rog să observați că, prin referirea la avizul Consiliului Legislativ, s-a avut în vedere în sesizarea formulată, ca și în prezentul *amicus curiae*, nu doar existența avizului CL ca atare și valoarea sa consultativă ci, și acest aspect este cel mai important, conținutul efectiv al avizului C.L..

Practic, toate aspectele indicate în avizul C.L. 1481/2022 constituie, ele însele, veritabile critici de neconstituționalitate a proiectului de lege, care se regăsesc ca atare și în sesizarea ICCJ, iar Curtea Constituțională a României are obligația ca, în contextul invocării nerespectării acestui aviz, să îl analizeze nu doar formal, ci și prin prisma elementelor de fond, și anume a observațiilor sale.

O soluție contrară, de evitare a analizării observațiilor din avizul CL, deși acestea sunt invocate în cauză, înseamnă că instanța de contencios constituțional refuză cu bună știință să judece cu privire la aceste aspecte și permite trimiterea la promulgare a unei legi vădit neconstituționale, încalcându-și obligațiile stabilite în cadrul controlului ante in sarcina sa prin Constituție.

În aceeași cheie a criticilor de neclaritate a prevederilor proiectului de lege, trebuie subliniat că rămâne nelămurit momentul intrării în vigoare și al aplicării legii și nereglementată situația unor categorii de destinatari ai acesteia.

Asa cum observă C.L. în cadrul avizului, cu referire la art. X, devenit ulterior art. XII, „La art. X, semnalăm caracterul incomplet și lipsit de previzibilitate al normei, nementionându-se de la ce dată curge termenul de 60 de zile, în absența identificării exprese a „instituțiilor implicate”, precum și prin folosirea sintagmei imprecise „legislației referitoare la pensiile de serviciu”, fiind necesară respectarea art. 50 alin. (2) și (3) din Legea nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare. ”

Prevederile art. XII din proiectul criticat instituie un vid legislativ și prin aceea că stabilesc că normele metodologice se vor elabora în 60 de zile de la data intrării în vigoare a legii, fără a statua deloc ce reglementări legale sunt aplicabile în perioada anterioară emiterii acestor norme metodologice.

Acest aspect este cu atât mai necesar cu cât, în multiple împrejurări, autoritățile de stat nu au respectat termenul stabilit legal în vederea elaborării normelor metodologice, amânând momentul elaborării acestora cu perioade de timp, care au depășit și un an calendaristic. Această situație este frecvent incidentă în materia salarizării și a determinării condițiilor de aplicare a diferitelor sporuri și, de facto, nu poate fi sancționată de nicio manieră.

Ca urmare, în perioada ulterioară intrării în vigoare a legii, dar premergătoare elaborării normelor metodologice, noua lege nu va putea fi aplicată și nici nu se indica ce lege se va putea

aplica, practic, din modalitatea in care este redactata legea, nefiind identificat niciun act normativ care sa reglementeze aceste relații sociale in acest interval temporar.

Acest aspect modifica *de facto* data intrării in vigoare efective a proiectului de lege la data intrării in vigoare a normelor metodologice, aspect neconstituțional prin prisma principiului separației puterilor in stat, data efectivei aplicări a legii urmând a fi stabilita de un organ administrativ nedeterminat, nu de Parlament.

O eventuala aplicabilitate a proiectului de lege categoriilor de persoane care îndeplinesc condițiile de pensionare anterior intrării in vigoare a normelor metodologice contravine principiului neretroactivității legii civile statuat constituțional, acestea urmând a fi subiect al unor proceduri inexistente la data la care au dobândit vocația de pensionare.

Daca Normele metodologice vor retroactiva, cu încălcarea acestui principiu, pentru cei care îndeplinesc condițiile de pensionare in perioada anterioara emiterii lor si care nu vor putea iesi la pensie in absenta acestora, se vor încălca prevederile art.42 din Constituție privind munca forțata, aceștia fiind obligați *de facto* ca, deși îndeplinesc condițiile de pensionare, sa rămână in activitate in contra voinței lor, pana la intrarea in vigoare a acestor norme, o perioada incerta si determinata exclusiv de voința Executivului.

3. Proiectul de lege criticat încălca obligativitatea întocmirii, anterior votării actului normativ, a elementelor de documentare obligatorii, printre care se evidențiază studiul de impact si studiul privind respectarea drepturilor omului, obligatorii potrivit Legii 24/2000.

Astfel, potrivit art. 6-7 si art 20-26 coroborate cu prevederile art. 30 din legea 24/2000:

„ Art. 6: Conținutul și fundamentarea soluțiilor legislative

(1)Proiectul de act normativ trebuie să instituie reguli necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă. **Soluțiile pe care le cuprinde trebuie să fie temeinic fundamentate, luându-se în considerare interesul social, politica legislativă a statului român și cerințele corelării cu ansamblul reglementărilor interne și ale armonizării legislației naționale cu legislația comunitară și cu tratatele internaționale la care România este parte, precum și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.**

(2)**Pentru fundamentarea noii reglementări se va porni de la dezideratele sociale prezente și de perspectivă, precum și de la insuficiențele legislației în vigoare.**

(3)**Proiectele de acte normative se supun spre adoptare însoțite de o expunere de motive, o notă de fundamentare sau un referat de aprobare, precum și de un studiu de impact, după caz.**

(4)Actele normative cu impact asupra domeniilor social, economic și de mediu, asupra bugetului general consolidat sau asupra legislației în vigoare sunt elaborate pe baza unor documente de politici publice aprobate de Parlament sau de Guvern. Guvernul definește tipurile și structura documentelor de politică publică.

Art. 7: Evaluarea preliminară a impactului noilor reglementări

(1)**Evaluarea preliminară a impactului proiectelor de lege, a propunerilor legislative și a celorlalte proiecte de acte normative reprezintă un set de activități și proceduri realizate cu scopul de a asigura o fundamentare adecvată a inițiativelor legislative. Evaluarea preliminară a impactului presupune identificarea și analizarea efectelor economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările propuse.**

(2)**Evaluarea preliminară a impactului proiectelor de acte normative este considerată a fi modalitatea de fundamentare pentru soluțiile legislative propuse și trebuie realizată înainte de adoptarea actelor normative.**

(3)**Fundamentarea noii reglementări trebuie să aibă în vedere atât evaluarea impactului legislației specifice în vigoare la momentul elaborării proiectului de act normativ, cât și**

evaluarea impactului politicilor publice pe care proiectul de act normativ le implementează.

(31) Propunerile legislative, proiectele de legi și celelalte proiecte de acte normative vor fi însoțite, în mod obligatoriu, de o evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(4) Evaluarea preliminară a impactului este realizată de inițiatorul proiectului de act normativ. În cazul unor proiecte de acte normative complexe, evaluarea impactului poate fi realizată, pe baza unui contract de prestări de servicii, de către institute de cercetare științifică, universități, societăți comerciale sau organizații neguvernamentale, în conformitate cu prevederile legale în vigoare referitoare la achizițiile publice.

(5) În vederea elaborării evaluării preliminare a impactului propunerilor legislative inițiate de deputați și senatori, precum și în cazul celor bazate pe inițiativa cetățenilor, membrii Parlamentului pot solicita Guvernului asigurarea accesului la datele și informațiile necesare realizării acestora.

(...)

Documentarea

Art. 20: Activitatea de documentare

(1) Elaborarea proiectelor de acte normative trebuie precedată, în funcție de importanța și complexitatea acestora, de o activitate de documentare și analiză științifică, pentru cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale care urmează să fie reglementate, a istoricului legislației din acel domeniu, precum și a reglementărilor similare din legislația străină, în special a țărilor Uniunii Europene.

(2) Inițiatorii proiectelor de acte normative pot solicita, pentru documentarea lor legislativă, informații suplimentare de la Consiliul Legislativ și alte autorități sau instituții cu atribuții de informare în materia respectivă.

(3) Rezultatele studiilor de cercetare și referirile la sursele de informații suplimentare relevante pentru dezbaterile proiectelor de acte normative trebuie să fie incluse în instrumentul de prezentare și motivare a proiectului de act normativ.

Art. 21: Jurisprudența și doctrina juridică

În activitatea de documentare pentru fundamentarea proiectului de act normativ se vor examina practica Curții Constituționale în acel domeniu, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, practica instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor în vigoare, precum și doctrina juridică în materie.

Art. 22: Raportul cu legislația comunitară și cu tratatele internaționale

(1) Soluțiile legislative preconizate prin noua reglementare trebuie să aibă în vedere reglementările în materie ale Uniunii Europene, asigurând compatibilitatea cu acestea.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în ceea ce privește dispozițiile cuprinse în tratatele internaționale la care România este parte, precum și în ceea ce privește jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

(3) Când este cazul, se vor face propuneri de modificare și completare a actelor normative interne ale căror dispoziții nu sunt concordante cu cele ale actelor internaționale la care România este parte sau nu asigură compatibilitatea cu dreptul comunitar ori se află în contradicție cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

(4) Guvernul, în termen de cel mult 3 luni de la data comunicării hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului, prezintă Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea și completarea sau abrogarea actului normativ ori a unor părți ale acestuia care vin în contradicție cu dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului și ale protocoalelor adiționale la aceasta, ratificate de România, și cu hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului.

SECȚIUNEA 2: Alegerea soluțiilor legislative și definirea conceptelor

Art. 23: Stabilirea soluțiilor legislative

(1) Pentru alegerea unor soluții judicioase și durabile se pot elabora mai multe variante posibile, evaluându-se efectele previzibile ale soluțiilor preconizate.

(2) Soluțiile legislative avute în vedere trebuie să prezinte sulețe pentru a realiza îmbinarea caracterului de stabilitate a reglementării cu cerințele de perspectivă ale dezvoltării sociale.

Art. 24: Sfera de cuprindere a soluțiilor preconizate

(1) Soluțiile legislative preconizate prin proiectul de act normativ trebuie să acopere întreaga problematică a relațiilor sociale ce reprezintă obiectul de reglementare pentru a se evita lacunele legislative.

(2) Pentru ca soluțiile să fie pe deplin acoperitoare se vor lua în considerare diferitele ipoteze ce se pot ivi în activitatea de aplicare a actului normativ, folosindu-se fie enumerarea situațiilor avute în vedere, fie formulări sintetice sau formulări-cadru de principiu, aplicabile oricăror situații posibile.

Art. 25: Determinarea conceptelor și noțiunilor

În cadrul soluțiilor legislative preconizate trebuie să se realizeze o configurare explicită a conceptelor și noțiunilor folosite în noua reglementare, care au un alt înțeles decât cel comun, pentru a se asigura astfel înțelegerea lor corectă și a se evita interpretările greșite.

Art. 26: Soluții pentru situații tranzitorii

Proiectul de act normativ trebuie să cuprindă soluții legislative pentru situații tranzitorii, în cazul în care prin noua reglementare sunt afectate raporturi sau situații juridice născute sub vechea reglementare, dar care nu și-au produs în întregime efectele până la data intrării în vigoare a noii reglementări. De asemenea, proiectul trebuie să cuprindă, dacă este cazul, măsuri legislative privind soluționarea conflictului între acte normative de categorii diferite, cu respectarea principiului ierarhiei actelor normative.

(...)

Art. 33: Studiul de impact

(1) Scopul elaborării studiului de impact este de a estima costurile și beneficiile aduse în plan economic și social prin adoptarea proiectului de lege, precum și de a evidenția dificultățile care ar putea apărea în procesul de punere în practică a reglementărilor propuse.

(2) Studiul de impact este întocmit, de regulă, de structurile de specialitate în domeniu ale administrației publice centrale, la cererea Guvernului. Pentru propunerile legislative inițiate de deputați sau de senatori, studiile de impact se întocmesc prin grija ministerelor de resort, la solicitarea comisiilor parlamentare.

(3) În studiul de impact se face referire:

a) la starea de fapt existentă la momentul elaborării noii reglementări;

b) la modificările care se propun a fi aduse legislației existente;

c) la obiectivele urmărite prin modificarea legislației existente;

d) la mijloacele disponibile în vederea realizării scopurilor propuse;

e) la dificultățile care ar putea fi întâmpinate în aplicarea noilor dispoziții;

f) la evaluarea costurilor impuse de adoptarea proiectului de lege și a eventualelor economii bugetare generate de aceasta, la motivele care stau la baza acestei evaluări, precum și la modalitatea de calcul al costurilor și economiilor;

g) la beneficiile rezultate prin implementarea proiectului de lege, altele decât cele de natură economică;

h) la analiza comparativă a costurilor și a beneficiilor pe care le implică proiectul de lege, din care să reiasă dacă beneficiile sunt justificate de costuri.”

În ce privește proiectul legislativ în analiza, aceste prevederi legale au fost complet ignorate, așa cum dezvoltă, în mod corect, în avizul său, Consiliul Legislativ.

Astfel, lipsesc cu totul: activitatea de documentare și analiză științifică privind practica Curții Constituționale, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului, practica instanțelor judecătorești în aplicarea reglementărilor în vigoare, precum și doctrina juridică în materie, studiul de impact care, așa cum se statuează, presupune identificarea și analizarea efectelor economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările propuse- aceasta evaluare preliminară a impactului proiectelor de acte normative este considerată a fi modalitatea de fundamentare pentru soluțiile legislative propuse și trebuie realizată înainte de adoptarea actelor normative-; lipsește evaluarea preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, analiza comparativa a reglementărilor în materie ale Uniunii Europene, pentru asigurarea compatibilității cu acestea, analiza dispozițiilor cuprinse în tratatele internaționale la care România este parte, precum și în ceea ce privește jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, prevederi legale tranzitorii, toate aceste demersuri fiind OBLIGATORII, atât potrivit legii, cât și jurisprudenței anterioare a Curții Constituționale a României.

Absența lor efectivă are ca efect neconstituționalitatea proiectului de lege analizat, care, astfel, **apare ca fiind exclusiv o expresie a arbitrarului autorității care a realizat sesizarea Parlamentului și a arbitrarului puterii legiuitoare**, autorități ce profita de poziția lor dominantă în ierarhia statului pentru a comite abuz de putere față de cetățenii destinatari ai acestor prevederi legale, încălcând prevederile art.1 al.3 din Constituție, potrivit cu care „(3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”

Din textul constituțional citat reiese cu evidență că Guvernul și Parlamentul României au obligația de a respecta legile țării, nu de a le ignora după bunul plac, și, cum prevederile Legii 24/2000 precitate sunt atât clare, cât și imperative, acestea ar fi trebuit respectate la fundamentarea acestui act normativ.

Trebuie subliniat că toate aceste elemente premergătoare trebuie întocmite atât la nivelul sesizării Parlamentului, cât și în eventualitatea modificării de substanță a proiectului de lege, cum este cazul dedus judecății, și că ele nu au fost întocmite pentru niciunul din aceste repere temporale.

4. De asemenea, proiectul de lege indicat încalcă cerințele de motivare ale legii stabilite prin legea 24/2000, neexistând o motivare a soluțiilor juridice, obligatorie potrivit Legii 24/2000.

Astfel, potrivit prevederilor art.30 – 34 din Legea 24/2000:

„Motivarea proiectelor de acte normative

Art. 30: Instrumentele de prezentare și motivare

(1) Proiectele de acte normative trebuie însoțite de următoarele documente de motivare:

a) expuneri de motive - în cazul proiectelor de legi și al propunerilor legislative;
b) note de fundamentare - în cazul ordonanțelor și al hotărârilor Guvernului; ordonanțele care trebuie supuse aprobării Parlamentului, potrivit legii de abilitare, precum și ordonanțele de urgență se transmit Parlamentului însoțite de expunerea de motive la proiectul legii de aprobare a acestora;

c) referate de aprobare - pentru celelalte acte normative;

d) studii de impact - în cazul proiectelor de legi de importanță și complexitate deosebită și al proiectelor de legi de aprobare a ordonanțelor emise de Guvern în temeiul unei legi de abilitare și supuse aprobării Parlamentului.

(2) Expunerile de motive, notele de fundamentare, referatele de aprobare și studiile de impact constituie instrumentele de prezentare și motivare ale noilor reglementări propuse.

(3)În cazul proiectelor de legi pentru care Guvernul își angajează răspunderea, documentele de motivare care însoțesc aceste proiecte sunt expunerea de motive și, după caz, raportul prevăzut la art. 29.

Art. 31: Cuprinsul motivării

(1)Instrumentul de prezentare și motivare include conținutul evaluării impactului actelor normative, cuprinzând următoarele secțiuni:

a)motivul emiterii actului normativ - cerințele care reclamă intervenția normativă, cu referire specială la insuficiențele și neconcordanțele reglementărilor în vigoare; principiile de bază și finalitatea reglementărilor propuse, cu evidențierea elementelor noi; concluziile studiilor, lucrărilor de cercetare, evaluărilor statistice; referirile la documente de politici publice sau la actul normativ pentru a căror implementare este elaborat respectivul proiect. Pentru ordonanțele de urgență vor fi prezentate distinct elementele obiective ale situației extraordinare care impune reglementarea imediată, nefiind suficientă utilizarea procedurii parlamentare de urgență, precum și eventualele consecințe care s-ar produce în lipsa luării măsurilor legislative propuse;

b)impactul socioeconomic - efectele asupra mediului macroeconomic, de afaceri, social și asupra mediului înconjurător, inclusiv evaluarea costurilor și beneficiilor;

c)impactul financiar asupra bugetului general consolidat atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani), inclusiv informații cu privire la cheltuieli și venituri;

d)impactul asupra sistemului juridic - implicațiile pe care noua reglementare le are asupra legislației în vigoare; compatibilitatea cu reglementările comunitare în materie, determinarea exactă a acestora și, dacă este cazul, măsurile viitoare de armonizare care se impun; deciziile Curții de Justiție a Uniunii Europene și alte documente relevante pentru transpunerea sau implementarea prevederilor legale respective; implicațiile asupra legislației interne, în cazul ratificării sau aprobării unor tratate ori acorduri internaționale, precum și măsurile de adaptare necesare; preocupările în materie de armonizare legislativă;

e)consultările derulate în vederea elaborării proiectului de act normativ, organizațiile și specialiștii consultați, esența recomandărilor primite;

f)activitățile de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ;

g)măsurile de implementare - modificările instituționale și funcționale la nivelul administrației publice centrale și locale.

(2)În situația în care reglementarea propusă se elaborează în executarea unui act normativ, motivarea trebuie să cuprindă referiri la actul pe baza și în executarea căruia se emite.

(3)Forma finală a instrumentelor de prezentare și motivare a proiectelor de acte normative trebuie să cuprindă referiri la avizul Consiliului Legislativ și, după caz, al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, Curții de Conturi sau Consiliului Economic și Social.

(4)Guvernul stabilește structura și conținutul detaliat al instrumentelor de prezentare și motivare pentru actele normative inițiate de Guvern.

Art. 32: Redactarea motivării

(1)Documentele de motivare se redactează într-un stil explicativ, clar, folosindu-se terminologia proiectului de act normativ pe care îl prezintă.

(2)Motivarea trebuie să se refere la forma finală a proiectului de act normativ; dacă pe parcurs s-au adus unele modificări proiectului, ca urmare a propunerilor și observațiilor primite de la organele de avizare, motivarea inițială trebuie reconsiderată în mod corespunzător.

Art. 33: Studiul de impact

(1) Scopul elaborării studiului de impact este de a estima costurile și beneficiile aduse în plan economic și social prin adoptarea proiectului de lege, precum și de a evidenția dificultățile care ar putea apărea în procesul de punere în practică a reglementărilor propuse.

(2) Studiul de impact este întocmit, de regulă, de structurile de specialitate în domeniu ale administrației publice centrale, la cererea Guvernului. Pentru propunerile legislative inițiate de deputați sau de senatori, studiile de impact se întocmesc prin grija ministerelor de resort, la solicitarea comisiilor parlamentare.

(3) În studiul de impact se face referire:

a) la starea de fapt existentă la momentul elaborării noii reglementări;

b) la modificările care se propun a fi aduse legislației existente;

c) la obiectivele urmărite prin modificarea legislației existente;

d) la mijloacele disponibile în vederea realizării scopurilor propuse;

e) la dificultățile care ar putea fi întâmpinate în aplicarea noilor dispoziții;

f) la evaluarea costurilor impuse de adoptarea proiectului de lege și a eventualelor economii bugetare generate de aceasta, la motivele care stau la baza acestei evaluări, precum și la modalitatea de calcul al costurilor și economiilor;

g) la beneficiile rezultate prin implementarea proiectului de lege, altele decât cele de natură economică;

h) la analiza comparativă a costurilor și a beneficiilor pe care le implică proiectul de lege, din care să reiasă dacă beneficiile sunt justificate de costuri.

Art. 34: Semnarea instrumentelor de prezentare și motivare

(1) Expunerile de motive la proiectele de legi pentru care inițiativa legislativă se exercită de Guvern, precum și expunerile de motive la proiectele de legi de aprobare a unor ordonanțe sau ordonanțe de urgență se semnează de primul-ministru după adoptarea formei finale a proiectului în ședință a Guvernului.

(2) Expunerile de motive la propunerile legislative întocmite de deputați sau de senatori se semnează de inițiatorii respectivi.

(3) În cazul în care inițiativa legislativă este exercitată de cetățeni, expunerea de motive trebuie însoțită de punctul de vedere al Curții Constituționale, întocmit potrivit prevederilor art. 146 lit. j) din Constituția României, republicată.

(4) Notele de fundamentare la proiectele de ordonanțe și de hotărâri ale Guvernului se semnează de ministrul sau de ministrii inițiatori, precum și de cei care le-au avizat.

(5) Expunerile de motive la legi și notele de fundamentare la ordonanțe și hotărâri ale Guvernului, elaborate de inițiator, se publică împreună cu actul normativ în cauză în Monitorul Oficial al României, Partea I, sau se prezintă pe internet de către autoritatea emitentă. Dacă în cursul dezbaterilor parlamentare proiectul de lege sau propunerea legislativă a suferit modificări de fond, expunerea de motive va fi refăcută, după promulgarea legii, de către inițiator, la sesizarea secretarului general al Camerei Deputaților.”

Prin proiectul de lege analizat se reglementează situația pensiilor speciale din mai multe acte normative, nivelul fiind de lege organica, iar impactul asupra sistemului legislativ fiind de o importanță extremă, așa cum, de altfel, se arată în expunerea de motive, prin prisma PNRR, dar și din punct de vedere constituțional, fata de efectul pe care îl are asupra unei puteri în stat și reconfigurarea statutului acesteia.

Ca urmare, acesta se încadrează în categoria proiectelor de lege prevăzute de art. 30 al.1 lit d din Legea 24/2000, fiind obligatorie întocmirea unui studiu de impact CA ELEMENT DE MOTIVARE LEGISLATIVA, prin care sa se abordeze elementele de motivare economico-sociala stabilite IMPERATIV DE LEGE.

De altfel, acest lucru este recunoscut de initiatori, Expunerea de motive continand o sectiune 3, intitulata Impactul socioeconomic.

Aşa cum s-a stabilit, deja, inasa, acest studiu nu exista, astfel încât lipseşte integral fundamentarea argumentata a soluțiilor adoptate legislativ.

Nu se motivează in niciun fel soluțiile diferite si discriminatorii adoptate in acest proiect de lege fata de diferite categorii de magistrați sau personal asimilat, existând un număr de 6 categorii mari de pensionari care, desi aflatii in aceeași situatie premisa, se supun la 6 reglementari diferite - magistratii deja pensionati, anumite categorii de personal asimilat magistratilor care sunt deja pensionate, magistratii care indeplinesc conditiile de pensionare la intrarea in vigoare a legii si beneficiaza de decizii de pensionare pana in 2028, magistratii care indeplinesc conditiile de pensionare la intrarea in vigoare a legii si beneficiaza de decizii de pensionare dupa anul 2028, personalul asimilat magistratilor care indeplinesc conditiile de pensionare in 2023 si ulterior, magistratii care indeplinesc conditiile de vechime doar in magistratura de 25 de ani dar nu au varsta de 50 de ani in 2023, magistratii care au vechime asimilata si indeplinesc conditiile de pensionare in 2023 dar nu au varsta de 50 de ani, - si un numar mult mai mare de categorii de pensionari care, desi aflatii in aceeași situatie premisa, se vor supune unor prevederi legale diferite – cei din anexele 1 si 2 la lege, respectiv anexele 3 si 4 la Legea 304/2022.

Exista multiple forme de discriminare, atat intre pensiile care se stabilesc pentru magistrati, cat si intre pensiile stabilite fata de personalul asimilat magistratilor si magistrati si intre solutiile juridice aplicabile diferitelor categorii de pensionari speciali, prin acest proiect de lege majoritatea magistratilor pierzandu-si drepturile existente, in timp ce o parte din categoriile de personal asimilat magistratilor si le conserva, si o parte dintre magistrati – in principal cei care au beneficiat in ultimii 10 ani de functii de conducere, detasari, delegari -si o parte din categoriile de personal asimilat cunosc o imbunatatire de reglementare fata de situatia existenta.

Proiectul de lege indicat nu ofera nicio fundamentare logico-juridica a acestei majore schimbari de reglementare si nici a instaurarii unor astfel de profunde discriminări care, in ce priveste cea mai larga categorie a magistratilor in functie, creaza o diminuare majora a drepturilor de pensie – atat sub aspectul vechimii necesare pentru pensionare, care creste dramatic, cat si cu privire la quantumul pensiei, care se reduce sub nivelul contributivitatii, ajungând pana la o medie a ultimelor 300 de luni din activitate- si care afecteaza in substanta sa nu doar statutul profesiei de magistrat si al Justitiei, dar insasi dreptul la pensie, ce devine inferior nu doar salariului in plata, dar si majoritatii celorlalte categorii de pensionari. O astfel de reglementare a modului de calcul a drepturilor de pensie este complet noua in peisajul juridic romanesc si implica in mod esential intocmirea unui studiu de impact privind efectele acesteia, studiu de impact inexistent.

Mai mult, chiar, la analiza impactului socio economic al proiectului de act normativ, la toti parametrii indicati in Sectiunea 3 din Expunerea de motive, se indica „Nu este cazul” sau „Nu sunt”.

Aceste mentiuni din Expunerea de motive sunt contrare realitatii, Guvernul si Parlamentul intocmind un in scris partial fals din aceasta perspectiva.

Un prim argument este acela ca aceasta lege s-a intocmit tocmai pentru a se realiza un impact socioeconomic, asa cum se expune in Sectiunea 2.3 din Expunerea de motive.

Insasi referirea la PNRR arata ca rezultatul asteptat si dezirabil al acestui proiect de lege este ca el sa aiba un impact socioeconomic.

Or, daca inca de la adoptare, se asteapta ca un astfel de impact sa nu existe, atunci nu exista o ratiune de adoptare a legii, iar edictarea sa este exclusiv arbitrara.

Trebuie remarcat, insa, ca identificarea raspunsului la parametrii din sectiunea Impact socio economic a Expunerii de motive nu se poate realiza in functie de asteptari sau sperante.

Aceasta se realizeaza, potrivit prevederilor art. 7 al.2-5 din legea 24/2000 prin intocmirea de studii de catre persoane cu competenta profesionala specializata, acesta studii trebuind a fi întocmite de inițiator înainte de sesizare:

„(2)Evaluarea preliminară a impactului proiectelor de acte normative este considerată a fi modalitatea de fundamentare pentru soluțiile legislative propuse și trebuie realizată înainte de adoptarea actelor normative.

(3)Fundamentarea noii reglementări trebuie să aibă în vedere atât evaluarea impactului legislației specifice în vigoare la momentul elaborării proiectului de act normativ, cât și evaluarea impactului politicilor publice pe care proiectul de act normativ le implementează.

(31)Propunerile legislative, proiectele de legi și celelalte proiecte de acte normative vor fi însoțite, în mod obligatoriu, de o evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(4)Evaluarea preliminară a impactului este realizată de inițiatorul proiectului de act normativ. În cazul unor proiecte de acte normative complexe, evaluarea impactului poate fi realizată, pe baza unui contract de prestări de servicii, de către institute de cercetare științifică, universități, societăți comerciale sau organizații neguvernamentale, în conformitate cu prevederile legale în vigoare referitoare la achizițiile publice.

(5)În vederea elaborării evaluării preliminare a impactului propunerilor legislative inițiate de deputați și senatori, precum și în cazul celor bazate pe inițiativa cetățenilor, membrii Parlamentului pot solicita Guvernului asigurarea accesului la datele și informațiile necesare realizării acesteia. ”

In absenta unor astfel de studii, toate mentiunile din Sectiunea 3 a Expunerii de motive sunt trecute in mod arbitrar, fals, fara sa aiba vreo legatura cu realitatea.

De altfel, acest lucru este chiar usor de observat din analiza impactului social pe care proiectul de lege l-a avut inainte de adoptare, acesta provocand pensionarea unui mare numar de judecatori si procurori si declansand cea mai grava criza de personal din istoria sistemului judiciar, criza care, datorita reconfigurarii conditiilor financiare ale profesiei, pare ca se va adanci si va dura o perioada indelungata, cu efecte majore asupra dreptului cetățeanului la soluționarea cauzelor intr-un termen rezonabil si in mod corect, de magistrati bine pregatiti, termenele de judecata cunoscand, deja, o majorare semnificativa in ultima perioada.

Din perspectiva motivarii, se poate observa din analiza sectiunilor 2.2-2.4 ca, in argumentarea necesitatii legii, exista majore fracturi de logica.

In mare parte, argumentarea se concentreaza pe existenta unui statut al magistratului din perspectiva constitutionala si necesitatea protejarii acestuia, inclusiv prin noua lege, pe necesitatea respectarii deciziilor Curtii Constitutionale si faptul ca acestea recunosc ca independenta justitiei presupune si componenta individuala a statutului magistratului, pentru ca, in final, sa se conchida ca statul are o extinsa marja de apreciere si sa se citeze un paragraf scos din context al Deciziei 900/2020 a C.C.R.

Prevederile efective ale legii sunt, insa, contrare argumentarii majoritate de protejare a statutului constitutional al magistratului.

Din perspectiva socioeconomica, insa, singura referinta legata de necesitatea promovarii acestui proiect legislativ este PNRR.

Cu privire la acest aspect, trebuie subliniat ca PNRR nu are valoare constitutionala, neputand determina incalcari ale Constitutiei la niciun nivel, legislativ sau administrativ.

PNRR este un instrument politic, întocmit de o parte a Executivului de la un anumit moment temporal și negociat politic, acesta putând avea diferite forme și soluții juridice, nefiind obligat Statul Român să îl întocmească și negocieze în această formă.

Ca atare, un instrument politic **întocmit voluntar** de anumite autorități ale statului nu are forța juridică de a surclasa Constituția și nici de a servi drept motivare pentru adoptarea unor prevederi legale care deviază de la cele statuate în cadrul Constituției așa cum au fost anterior interpretate prin deciziile Curții Constituționale a României.

De altfel, acest aspect este recunoscut chiar în PNRR, care prevede o regândire a sistemului de pensii ale magistratilor **ÎN REPERE CONSTITUTIONALE**, fiind excluse modificările care au ca efect încălcarea deciziilor Curții Constituționale anterioare.

În concluzie, existența PNRR nu constituie un element de motivare real pentru modalitatea drastică de schimbare a construcției pensiilor de serviciu realizată în cadrul acestui proiect de lege, ci doar o justificare conjuncturală, felul în care s-a realizat acest proiect de lege contravenind chiar și aspectelor statuate în PNRR, de necesitate a respectării Constituției.

De altfel, din perspectiva PNRR măsurile adoptate nici nu se justifică, având în vedere că, așa cum se poate observa mai jos, cheltuielile din sistemul public de pensii au fost crescute de Statul Român în mod expres și asumat în ultima perioadă, și nu reduse, prin mărirea categoriei beneficiarilor de condiții speciale de muncă și extinderea perioadei de care aceștia au beneficiat de astfel de condiții. Efectul este de reducere a vârstei de pensionare la 55 de ani și de majorare a pensiei încasate cu nerespectarea contributivității.

Astfel, în timp ce magistratilor, care sunt o categorie profesională restrânsă, le crește retroactiv și intempestiv vârsta de pensionare la 60 de ani și li se reduce drastic pensia, la categoriile profesionale de mai jos, mult mai numeroase și care nu sunt afectate de niciun fel de interdicții sau incompatibilități, li se reduce această vârstă de pensionare la 55 de ani și le crește pensia peste principiul contributivității, afectând în mod direct fondul de pensii și producând o creștere a deficitului bugetar.

În acest sens, în perioada 2020-2022 au fost incluse o serie de activități în categoria condițiilor speciale de muncă, astfel:

- Prin Legea 289/2020 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 108/2020 pentru completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice s-a extins categoria beneficiarilor :

Art. I

- La articolul I punctul 1, litera g) a alineatului (1) al articolului 30 se modifică și va avea următorul cuprins:

"g) activitățile din industria de armament referitoare la: fabricarea, manipularea, transportul nitroglicerinei, explozivilor, pulberilor negre, pulberilor fără fum, produselor pirotehnice în unitățile de producție a explozivilor, precum și fabricarea nitrocelulozelor și a celuloizului în aceleași unități de producție a explozivilor; fabricarea munițiilor și a elementelor de muniții, locurile de muncă în care se execută operații cu exploziv de inițiere, exploziv cu caracteristică de sensibilitate mare, precum și locurile de muncă în care se execută operații cu explozivi aromatici, la care angajații vin în contact direct cu aceștia; operații de distrugere a munițiilor încărcate și a elementelor de muniții încărcate, a pulberilor, a explozivilor și a produselor pirotehnice; delaborarea munițiilor și a elementelor pirotehnice încărcate cu substanțe explozive sau incendiare."

- Prin Legea 188/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice s-a extins categoria beneficiarilor :

1. La articolul 30 alineatul (1), după litera g) se introduce o nouă literă, litera h), cu următorul cuprins:

"h) sectorul construcții nave, pentru personalul care își desfășoară activitatea în următoarele activități specifice: control nedistructiv cu radiații ionizante, izolare cu vată minerală,

galvanizare, sablare/zincare, vopsitorie, sudură, montare/demontare schele, lăcătușerie montaj, tubulatură montaj, polizare montaj, mecanică montaj, electrică montaj."

-Prin Legea 197/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice s-a extins categoria beneficiarilor :

Art. I

1.La articolul 30 alineatul (1), după litera h) se introduce o nouă literă, litera i), cu următorul cuprins:

"i) activitățile de producție, mentenanță și asimilate din unitățile de producție a energiei electrice în termocentralele pe bază de cărbune, incluzând și unitățile de extracție a cărbunelui, pentru personalul implicat direct și nemijlocit în utilizarea procedeeleor și utilajelor specifice producției energiei electrice și extracției cărbunelui."

- Prin Legea 351/2022 pentru modificarea și completarea Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice s-a extins categoria beneficiarilor :

1.La articolul 30 alineatul (1), după litera i) se introduc trei noi litere, lit. j)-l), cu următorul cuprins:

"j) sectorul construcții mașini, pentru personalul care își desfășoară activitatea în următoarele activități specifice: turnarea pieselor și lingourilor de oțel, în turnătoriile de oțel; turnarea pieselor de fontă, pieselor din aliaje neferoase și pieselor cu modele ușor fuzibile în turnătoriile de fontă, turnătoriile de aliaje neferoase și turnătoriile de precizie; forjarea pieselor pe ciocane de peste 2 tone forță în secțiile de forjă; turnarea cuzineților din aliaje neferoase pe suport de oțel în turnătoriile de cuzineți; activitatea desfășurată de către ingineri, subingineri și tehnicieni, pe durata a cel puțin 50% din timpul normal de muncă, în secțiile de producție respective;

k) activitățile de producție, mentenanță și asimilate din unitățile de producție ale minelor de minereuri, pentru personalul implicat direct și nemijlocit în utilizarea procedeeleor și utilajelor specifice extracției minereurilor, care a ocupat următoarele funcții: adjunct șef carieră, adjunct șef depozit, adjunct șef uzină, artificier, automacaragiu, buldozerist, electrician, electrician subteran, electromecanic, electromecanic subteran, electromecanic turbosuflantă, electronist, excavatorist, frezor, inginer, inginer conducător formație de lucru, inginer șef investiții, inginer șef producție, instalator, laborant, lăcătuș, lăcătuș mecanic, lăcătuș mecanic subteran, macaragiu, maistru, manipulant, mecanic, mecanic mașini utilaje, mecanic subteran, miner subteran, miner suprafață, muncitor necalificat, muncitor necalificat subteran, operator preparare, operator preparare subteran, prelucrător așchiere, revizor tehnic, șef carieră, șef laborator control tehnic de calitate, șef depozit, șef secție, șef uzină, strungar, subinginer, subinginer conducător formație de lucru subteran, sudor, sudor subteran, tehnician;

l) activitatea de trefilare, inclusiv prin decaparea cu acizi, desfășurată de către persoanele încadrate în muncă la S.C. ArcelorMittal Roman."

De asemenea, au fost asimilate stagiului de cotizare în condiții speciale de muncă și perioadele anterioare datei de 1 aprilie 2001 în care salariații au desfășurat activitățile respective în locurile de muncă încadrate conform legislației anterioare în grupa I de muncă, iar în situația celor de la lit. i), și locurile de muncă încadrate conform legislației anterioare în grupa a II-a de muncă.

Pentru aceste situații, în care nu se achitaseră contribuțiile specifice condițiilor speciale de muncă, beneficiile sunt:

1. Reducerea vârstei de pensionare - Art. 56 din L. 263/2010:

(1)Fac excepție de la prevederile art. 55 alin. (1) lit. b) persoanele care au realizat un stagiul de cotizare de cel puțin:

d)25 de ani în locurile de muncă prevăzute la art. 30 alin. (1) lit. h)-l) pentru care reducerea vârstei standard de pensionare este de 13 ani.

Art. 56²

(1) Prin excepție de la prevederile art. 55 alin. (1) lit. b), persoanele care au desfășurat activități dintre cele prevăzute la art. 30 alin. (1) lit. g) și i) beneficiază de pensie pentru limită de vârstă cu reducerea vârstei standard de pensionare cu 13 ani, pentru un stagiul de cotizare de cel puțin 25 de ani realizat în aceste activități.

2. Stagiul complet de cotizare mai mic

3. Majorarea punctajelor lunare realizate în perioadele respective, cu 50% pentru perioadele în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, sau în locuri de muncă încadrate în condiții speciale, potrivit legii.

Or, în contextul acestei activități legislative concomitente, prin care se produce un impact bugetar contrar PNRR, nu se justifică un tratament agresiv contrar magistratilor, cu singura motivare conjuncturală ca acesta este pentru realizarea PNRR, autoritățile executive și legislative neputând justifica în mod obiectiv cum, în aceeași perioadă, pentru o extinsă categorie de personal, aleg să îmbunătățească retroactiv condițiile de pensionare, valoarea pensiei și să reducă vârsta de pensionare la 55 de ani, în timp ce pentru categoria profesională a magistratilor aleg să înrautățească retroactiv aceleași condiții de pensionare, extinzând vârsta de pensionare la 60 de ani și reducând dramatic valoarea pensiei.

De altfel, legat de acest aspect, în avizul C.L. se învederează:

„ Cu referire la Expunerea de motive, semnalăm că prin Decizia nr. 139/2019, Curtea Constituțională a statuat că fundamentarea temeinică a inițiativelor legislative reprezintă o exigență impusă de dispozițiile constituționale menționate, întrucât previne arbitrarul în activitatea de legiferare, asigurând că legile propuse și adoptate răspund unor nevoi sociale reale și dreptății sociale”

În acest context, precizăm că în Expunerea de motive, nu sunt motivate decât parțial soluțiile referitoare la pensiile magistratilor, cele referitoare la alte categorii de personal nefiind prezentate și argumentate. Totodată, nu sunt motivate excepțiile de la art. III, recalcularea pensiilor în plată neaplicându-se tuturor categoriilor de beneficiari de pensii speciale, ci doar magistratilor, și nici tuturor beneficiarilor de pensii de serviciu acordate în quantumul prevăzut pentru magistrați sau prin asimilare cu magistrații (spre exemplu, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor).

Pentru o temeinică fundamentare, este necesară respectarea mai multor prevederi ale Legii nr. 24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, referitoare la prezentarea în mod necesar a unor informații, precum și la completarea sau corectarea datelor din anumite secțiuni și subsecțiuni, așa cum vom preciza mai jos.

Vor trebui avute în vedere dispozițiile art. 7 din Legea nr. 24/2000, care instituie în sarcina inițiatorului proiectului de act normativ obligația evaluării preliminare a impactului proiectului de lege, ce presupune identificarea și analizarea efectelor economice, sociale, de mediu, legislative și bugetare pe care le produc reglementările propuse. De asemenea, instrumentul de prezentare și motivare nu este însoțit, așa cum prevede imperativ art. 7 alin. (31) din Legea nr. 24/2000, de o evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În plus, din redactarea Expunerii de motive trebuie să rezulte că elaborarea proiectului a fost precedată, dată fiind importanța, complexitatea și implicațiile acestuia, de o activitate de documentare și analiză științifică, pentru cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale care urmează să fie reglementate, concretizată în prezentarea rezultatelor unor studii de cercetare și includerea unor trimiteri la sursele de informații suplimentare relevante pentru dezbaterile proiectului, așa cum dispun art. 20 alin. (1) și (3) din Legea nr. 24/2000.

Spre exemplu, ar fi trebuit avute în vedere aspecte precum: speranța de viață a românilor, lipsa de personal specializat la instanțe și parchete, volumul de muncă al unui magistrat,

numărul persoanelor din sistem care au fost admise în magistratură cu recunoașterea vechimii din alte profesii, numărul persoanelor care au vocație de a se pensiona înainte de intrarea în vigoare a legii, previzionarea modului în care va fi afectată administrarea justiției în urma pensionărilor masive sau părăsirii sistemului de către persoane cu experiență dobândită în alte profesii care nu mai au nici un interes de a rămâne, dată fiind mica probabilitate de a realiza o vechime de 25 de ani în magistratură anterior împlinirii unei vârste rezonabile și solicitarea neuropsihică la care sunt supuși magistrații. ”

5. Prin proiectul de lege criticat se încalca grav prevederile art.15, art. 16, art.26 și art. 44 din Constituție.

Astfel, așa cum s-a expus, acest proiect de lege instituie reglementări care retroactivează în materie civilă, inclusiv în ce privește procedurile de pensionare în curs și instituie reglementări discriminatorii cu privire la persoane aflate în aceeași situație premisa, fără nicio justificare obiectivă rezonabilă.

De asemenea, acest proiect de lege afectează viața privată a destinatarilor în toate componentele sale, majorarea vârstei de pensionare și reducerea progresivă a cuantumului pensiei având un efect grav și direct cu privire la toate componentele acestora, deciziile destinatarilor acestui proiect raportat la viața lor privată urmând a fi impactate în mod sever de noile reglementări de pensionare.

De asemenea, având în vedere că provoacă o recalculare a pensiilor în plată, acesta afectează dreptul de proprietate privată.

Așa cum în mod constant au statuat și CEDO și CCR – ultima decizie fiind DECIZIA Nr.650 din 15 decembrie 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.XXIV pct.11 [cu referire la art.153 alin.(1) lit.f2)], pct.12 [cu referire la art.154 alin.(1) lit.h) sintagma „de până la suma de 4.000 lei lunar inclusiv”], pct.13 [cu referire la art.155 alin.(1) pct.a 1)], pct.14 [cu referire la sintagma „venituri din pensii” din cuprinsul titlului secțiunii a 3-a din capitolul III al titlului V „Contribuții sociale obligatorii”], pct.16 [cu referire la art.157 3)], pct.17 [cu referire la sintagma „precum și al veniturilor din pensii” din cuprinsul titlului secțiunii a 4-a din capitolul III al titlului V „Contribuții sociale obligatorii”], pct.18 [cu referire la art.168 alin.(1) în privința trimiterii la art.153 alin.(1) lit.f2), alin.(5) în privința trimiterii la art.1573 și alin.(71)] și pct.19 [cu referire la alin.(1) lit.a) în privința trimiterii la art.153 alin.(1) lit.f2)] și ale art.XXV alin.(1) lit.c) [cu referire la pct.12, 13, 16, 18 în privința alin. (1) și (5) ale art.168 și pct.19] din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.130/2021 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative Publicată în Monitorul Oficial nr.1262 din 28.12.2022 -, pensiile în plată intra în noțiunea de bun castigat și sunt garantate în cuantumul lor, fiind protejate și de art. 1 din Protocolul 1 CEDO.

În ce privește magistrații, cuantumul acestor pensii constituie o compensare financiară a restricțiilor care guvernează această profesie, inclusiv restricțiile unor drepturi fundamentale, cum este dreptul de a fi ales, dreptul de a se asocia în sindicate în vederea protecției muncii, dreptul de a negocia condițiile salariale, dreptul la exprimare, etc..

Ca urmare, o diminuare a acestei compensații încalca atât prevederile art. 44 din Constituție, ale art 1 Protocolul 1 CEDO, dar și prevederile art. 124 alin. (3) prin raportare la art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție referitoare la independența justiției și la statul de drept.

Așa cum se arată în Hotărârea 4/2023 a Secțiilor Unite ale ICCJ, „instanța constituțională a stabilit, între altele, faptul că „statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii, impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală” (Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010,

publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 433 din 28 iunie 2010), astfel că „instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații (Decizia Curții Constituționale nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000). Instanța de contencios constituțional a stabilit că „principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu” (Decizia nr. 873/2010, anterefertă), iar, prin Decizia nr. 433 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 768 din 10 decembrie 2013, reamintind faptul că „are o bogată jurisprudență prin care arată, în esență, că reglementarea regimului juridic al pensiilor de serviciu într-un mod diferit decât cel propriu sistemului general al asigurărilor sociale nu constituie o discriminare în sensul art. 16 alin. (1) din Constituție sau al art. 14 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”, a reținut cu privire la pensia de serviciu a magistraților că „la acordarea acestui beneficiu legiuitorul a avut în vedere importanța pentru societate a activității desfășurate de această categorie socio-profesională, activitate caracterizată printr-un înalt grad de complexitate și răspundere, precum și de incompatibilități și interdicții specifice”.

Caracterul constant al jurisprudenței sale referitoare la regimul juridic general al reglementărilor în domeniul pensiilor și, în special, al pensiei de serviciu a magistraților, precum și obligația constituțională a legiuitorului român de a respecta limitele pe care instanța constituțională i le-a stabilit în privința legiferării acestui domeniu au fost reținute de Curtea Constituțională, o dată în plus, în considerentele Deciziei nr. 153/2020, anterefertă, iar prin considerentele din paragraful 108 al Deciziei nr. 900 din 15 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1274 din 22 decembrie 2020, Curtea a concluzionat în sensul că, prin bogata sa jurisprudență, „a fixat reperele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, limitând marja de apreciere a legiuitorului în procesul de legiferare: principiul independenței justiției, corolar al principiului statului de drept, este garantat, la nivel constituțional, de statutul magistraților, dezvoltat prin lege organică, care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii, și impune acordarea pensiei de serviciu acestei categorii profesionale. Așa fiind, orice reglementare referitoare la salarizarea și stabilirea pensiilor magistraților trebuie să respecte cele două principii, al independenței justiției și al statului de drept, cadrul constituțional actual fundamentând securitatea financiară a magistraților.”

În considerarea acestor statuări ale instanței constituționale, dar și a principiilor ce se degajă din conținutul principalelor reglementări internaționale care, subliniind importanța respectării principiului independenței justiției în contextul promovării rigorilor statului de drept, au făcut referire expresă la obligația statelor de a asigura magistraților stabilitatea financiară atât în timpul exercitării funcției lor, cât și ulterior încetării acesteia [Principiile fundamentale privind independența magistraturii, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august-6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin Rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, - Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor, adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată cu ocazia reuniunii multilaterale având ca obiect statutul judecătorilor în Europa, organizată de Consiliul Europei în perioada 8-10 iulie 1998, ș.a.], nicio intervenție legislativă în materia dreptului la pensia de serviciu a magistraților nu poate fi făcută decât în măsura în care nu aduce atingere principiului fundamental al independenței justiției.

Independența justiției este o valoare fundamentală a unei societăți democratice, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială, a statului de drept. Independența justiției trebuie să reprezinte dezideratul întregii societăți, iar nu doar al magistraților, pentru că acest element fundamental al democrației este esențial în garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

(..)

Totodată, prin Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 131 din 23 februarie 2012, s-a reținut că „ (...) în economia art. 124 din Constituție (...) independența judecătorilor, atât din punct de vedere funcțional (în raporturile cu reprezentanții puterii legislative și executive), cât și personal (respectiv al statului care trebuie să i se acorde judecătorului prin lege), reprezintă o garanție destinată îndeplinirii unei justiții independente, imparțiale și egale, în numele legii. Întrucât justiția privește persoane, toate garanțiile de ordin constituțional sau infraconstituțional care se referă la îndeplinirea sa servesc, în ultimă instanță, realizării drepturilor și libertăților acestora. De altfel, acesta este cadrul în care o serie de documente internaționale cu valoare interpretativă constituțională utilizează conceptul de «tribunal independent»”.

Or, contrar exigențelor ce se degajă din prevederile constituționale, din instrumentele internaționale, dar și din jurisprudența Curții Constituționale și a instanțelor europene cu privire la principiul independenței justiției - ca pilon al statului de drept și ca cerință sine qua non a asigurării dreptului la un proces echitabil, modificările aduse, prin Legea criticată, pensiei de serviciu a magistraților contravin acestui principiu atât în componenta sa instituțională, cât și în cea individuală.

Astfel:

1. Soluția normativă prevăzută la art. I, art. II și art. IV din Lege, prin modificarea intempestivă a condițiilor de pensionare a magistraților și a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor de pe lângă acestea, aduce atingere prevederilor art. 124 alin. (3) cu referire la art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție, fiind afectată componenta funcțională/instituțională a principiului independenței justiției în substanța sa.

Contrar soluției adoptate de legiuitor, pentru respectarea principiului independenței justiției, în componenta funcțională/instituțională, s-ar fi impus o reglementare care să asigure o reală etapizare a condițiilor de pensionare, iar nu una deghizată, inaplicabilă destinatarilor legii, care să se realizeze într-un interval gradual și predictibil, astfel încât să contribuie la stabilitatea sistemului judiciar și, implicit, la asigurarea efectivă a dreptului fundamental al cetățeanului de acces la o instanță și la un proces echitabil.

Consecințele extrem de grave produse asupra sistemului judiciar, ca urmare a adoptării măsurii prevăzute la Articolul I pct. 1 cu referire la articolul 211 alin. (1) din Legea nr. 303/2022 și pct. 8 cu referire la introducerea a două noi anexe, anexele 3 și 4, în cuprinsul Legii nr. 303/2022 și la Art. II din Legea criticată, în lipsa instituirii unei etapizări reale a condițiilor de eliberare din funcție prin pensionare a judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți, sunt incompatibile cu exigențele statului de drept și ale independenței justiției. Spre deosebire de reglementarea actuală, este de observat, așa cum am menționat anterior, că atunci când legiuitorul a dorit să realizeze o reformă a sistemului public de pensii, prin majorarea vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare, această măsură s-a realizat cu asigurarea unei etapizări efective și graduale, pe o perioadă mai îndelungată de timp, prin creșterea treptată a condițiilor enunțate, astfel încât impactul asupra beneficiarilor să fie minim.

Astfel, prin Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, majorarea vârstei de pensionare de la 57 de ani la 63 de ani pentru femei a fost etapizată pe o perioadă de 20 de ani, iar cea de la 62 de ani la 65 de ani pentru bărbați s-a realizat pe o perioadă de 15 ani.

(...)

Sub acest aspect, se impune a fi amintit faptul că în Avizul nr. 21 (2018) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) s-a reținut că „voința politică este esențială atunci când vorbim despre asigurarea personalului, infrastructurii și echipamentelor în sistemul judiciar. Asigurarea unor condiții de lucru (cum ar fi clădiri și echipamente funcționale pentru instanțe, precum și suficient personal) compatibile cu demnitatea misiunii judiciare pot servi ca inhibitori puternici pentru orice comportament corupt. În consecință, CCJE dorește să sublinieze că este responsabilitatea fiecărei țări să pună la dispoziție un buget suficient pentru dotarea rezonabilă a sistemului judiciar, astfel încât justiția să se facă prin decizii bine fundamentate și prompte.

De asemenea, apelează la autoritățile competente să asigure întotdeauna un nivel decvat al salariilor, pensiilor și altor beneficii sociale. Merită remarcat, de asemenea, în acest context faptul că sistemul judiciar este la fel de puternic și robust precum pilonii săi.

De aceea, asigurarea unui nivel adecvat al salariilor, beneficiilor sociale și echipamentelor pentru personalul auxiliar este la fel de vitală pentru un sistem judiciar fără corupție, precum asigurarea condițiilor de lucru potrivite pentru judecătorii înșiși.”

Aceleași principii se desprind și din Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) referitor la stadardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor, cu referire la Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei nr. R (94) 12 și la Carta europeană privind statutul judecătorilor.

2. În egală măsură, dispozițiile art. I, art. II, art. III și art. XV din Lege sunt de natură să afecteze principiul independenței justiției, în componenta individuală a acestui principiu. Dispozițiile criticate au fost adoptate cu încălcarea art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție, conținutul acestora fiind de natură să afecteze statutul constituțional al judecătorilor și al procurorilor, având în vedere faptul că, în configurarea propusă prin Legea examinată, dreptul la pensia de serviciu a magistraților riscă să dobândească un caracter iluzoriu. Sub acest aspect învederăm următoarele: 2.1. Reducerea cuantumului pensiilor ca urmare a aplicării cumulative a tuturor măsurilor reglementate prin această lege [ex: recalcularea pensiei de serviciu, revizuirea numărului lunilor ce constituie baza de calcul, ajungându-se până la 25 ani (300 de luni) și aplicarea impozitului] constituie o măsură prin care afectarea este atât de substanțială, încât poate aduce atingere substanței dreptului la pensie.

Doar la o primă vedere, raportarea calculului pensiei la o perioadă de început a carierei în care, nominal, salarizarea era una mult mai mică duce în mod evident la o bază de calcul oarte mică și la scăderea semnificativă a cuantumului pensiilor de serviciu.

Invocarea de către inițiatori a modului de stabilire a pensiilor în sistemul public ca model pentru recalcularea/stabilirea pensiilor de serviciu este neavenită. Cu toate că în sistemul public se ia în considerare toată perioada de contributivitate a salariatului, pensionarea se stabilește pe bază de punctaje și puncte, acestea actualizându-se periodic, astfel că numărul de puncte acumulat și pensia în sine va reflecta inflația din toți anii de contributivitate (valoarea punctului de pensie este actualizată anual). Astfel, ca exemplu, Legea nr. 127/2019 prevede, la art. 87, că:

„(1) Numărul total de puncte realizate de asigurat se obține din însumarea punctajelor anuale ale acestuia. (2) Punctajul anual al asiguratului se determină prin împărțirea la 12 a sumei punctajelor lunare realizate într-un an calendaristic. (3) Punctajul lunar se calculează prin raportarea venitului brut lunar realizat sau, după caz, a venitului lunar asigurat, care a constituit baza de calcul al contribuției de asigurări sociale, la câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat din anul respectiv”.

Potrivit art. 86 din aceeași lege, „(2) Valorile punctului de pensie sunt următoarele:

a) la data de 1 septembrie 2019 - 1.265 lei;

b) la data de 1 septembrie 2020 - 1.775 lei;

c) la data de 1 septembrie 2021 - 1.875 lei.

(3) La data intrării în vigoare a prezentei legi, valoarea punctului de referință este de 75 lei.

(4) Începând cu anul 2022, valoarea punctului de referință se majorează anual cu rata medie anuală a inflației, la care se adaugă 50% din creșterea reală a câștigului salarial mediu brut realizat”.

Or, în ipoteza reglementată de legea criticată, baza de calcul care constă în media salariilor nominale din perioade îndepărtate ale carierei duce la anularea conceptului de pensie de serviciu, care trebuie să fie, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, cât mai aproape de ultimul salariu în plată.

Astfel, fără nicio altă precizare legată de actualizarea acelei baze de calcul în raport cu rata inflației ori un alt mod de calcul, această reglementare contravine scopului reglementării și este neconstituțională, anulând conceptul de pensie de serviciu.

2.2. În jurisprudența Curții Constituționale s-a acceptat că, pentru exercitarea anumitor profesii, inclusiv a profesiei de magistrat, în considerarea importanței și complexității atribuțiilor ce trebuie îndeplinite în funcțiile respective, pot fi stabilite limite de vârstă rezonabile, în raport cu aptitudinile și capacitățile umane biologice, fizice și mentale, influențate hotărâtor de vârstă.

Curtea a acceptat că această limită de vârstă nu coincide însă cu vârsta standard la care se naște dreptul de a se înscrie la pensie (Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 08 iulie 2005). În acest context, stabilirea unei condiții de vârstă de la care se naște dreptul la pensia de serviciu fără o eșalonare reală și efectivă afectează însăși substanța acestui drept, măsura legislativă adoptată fiind, prin raportare la rigorile impuse anterior de Curtea Constituțională în aplicarea testului de proporționalitate (ce vizează respectarea unor cerințe stricte referitoare la calitatea legii, legitimitatea scopului vizat și la echilibrul necesar a fi stabilit între mijlocele folosite și scopul urmărit), una lipsită de caracter rezonabil.

2.3. Prin eliminarea intempestivă a perioadelor de vechime care constituiau, potrivit Legii nr. 303/2022, forma în vigoare, vechime utilă pentru pensia de serviciu, fără existența unei perioade tranzitorii, care să asigure o eșalonare reală, dar și prin schimbarea adusă în privința vârstei de pensionare, Legea criticată aduce atingere atât principiului independenței justiției, prin afectarea statutului constituțional al judecătorilor și al procurorilor, astfel cum a fost acesta consacrat prin art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție, cât și principiului previzibilității, principiului securității juridice, al încrederii legitime, cel al egalității de tratament și al neretroactivității legii civile, în conținutul acestor principii dezvoltat prin jurisprudența Curții Constituționale, a Curții Europene a Drepturilor Omului sau a Curții de Justiție a Uniunii Europene.,,

Pentru argumentele expuse, pe care le invoc în susținerea sesizării Inaltei Curți de Casație și Justiție, solicit admiterea sesizării de neconstituționalitate formulate cu ocazia controlului ante de Inalta Curte de Casație și Justiție a României.

Atasez anexele menționate în cuprinsul prezentului *amicus curiae*.

Semnatura,

Judecator Adina Ghita